

Nr 72

**Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring
i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor,
m. m.; given Stockholms slott den 12 mars 1971.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

ERIC HOLMQVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att två nya klasser, en på 55 kr. och en på 60 kr., skall införas inom arbetslöshetsförsäkringen.

1 Förslag till**Lag om ändring i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor**

Härigenom förordnas, att 29 § 1 mom. förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***29 §²**

1 mom. Dagpenning må utgivas med belopp, som anges för någon i följande tabell upptagen dagpenningklass.

Dagpenning- klass	Dagpenning	Dagpenning- klass	Dagpenning
D	18	D	18
E	20	E	20
F	22	F	22
G	25	G	25
H	27	H	27
I	30	I	30
J	32	J	32
K	35	K	35
L	37	L	37
M	40	M	40
N	45	N	45
O	50	O	50
		P	55
		R	60

Barntillägg utgör två kronor om dagen för varje barn.

Dagpenning må icke sättas lägre än att den jämte barntillägg uppfyller de krav, som uppställas i internationella arbetsorganisationens konvention angående minimistandard för social trygghet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1971.

¹ Förordningen omtryckt 1964: 495.

² Senaste lydelse 1968: 140.

2 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Grundstatsbidrag utgår, där ej annat följer av vad nedan sägs, för varje dag, för vilken dagpenning utgivits, med den procentuella andel av dagpenningen, som framgår av följande tabell.

Dagpenning- klass	Bidrags- procent	Dagpenning- klass	Bidrags- procent
D	50	D	50
E	48,6	E	48,6
F	47,3	F	47,3
G	45,2	G	45,2
H	43,9	H	43,9
I	41,8	I	41,8
J	40,5	J	40,5
K	38,4	K	38,4
L	37,0	L	37,0
M	35,0	M	35,0
N	35,0	N	35,0
O	35,0	O	35,0
		P	35,0
		R	35,0

Överstiger för viss kassa eller klass antalet ersättningsdagar per medlem under försäkringsåret det genomsnittliga antal ersättningsdagar per medlem och försäkringsår, som förekommit för de erkända arbetslöshetskassorna under de tio närmast föregående försäkringsåren, med 100 procent eller mer, utgår ett tillägg till grundstatsbidraget med 25 procent av detta.

Överstiger för viss kassa eller klass antalet ersättningsdagar per medlem under försäkringsåret nyssnämnda genomsnittliga antal ersättningsdagar med 75 procent men ej med 100 procent, utgår ett tillägg till grundstatsbidraget med 10 procent av detta.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1971.

¹ Förordningen omtryckt 1968: 141.

² Senaste lydelse 1968: 141.

**Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 mars 1971.**

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågan om *nya dagpenningklasser inom arbetslöshetsförsäkringen* och anför.

Inledning

I en framställning som inkom till mig den 21 december 1970 har De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation (i fortsättningen kallad samorganisationen) hemställt att ytterligare två dagpenningklasser, klass P om 55 kr. och klass R om 60 kr., inrättas snarast möjligt.

Efter remiss har yttranden över framställningen avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), riksförsäkringsverket och KSA-utredningen.

Nuvarande förhållanden

Arbetslöshetsförsäkringen är frivillig. Den handhas av arbetslöshetskassor som i allmänhet är organiserade av de försäkrades fackliga organisationer på olika yrkesområden. Kassorna är erkända av AMS som är statlig tillsynsmyndighet för dem. Antalet medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna var den 1 september 1970 omkring 2 166 000.

Gällande bestämmelser om arbetslöshetsförsäkringen finns i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor (omtryckt 1964: 495, ändrad senast 1969: 94) och förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor (omtryckt 1968: 141, ändrad senast 1968: 141).

Ersättning från arbetslöshetskassa utgår med ett för dag beräknat belopp, dagpenning. Den är avsedd att kompensera inkomstbortfall och motsvarar 1/5 veckolön. Ersättning får utgå endast till arbetslös kassamedlem som fyllt 16 år och är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete. Även ålderspensionärer får tillhöra försäkringen men

måste vidkännas visst avdrag från kassaersättningen. Den som vill ha ersättning skall söka arbete hos den offentliga arbetsförmedlingen. Rätten till ersättning är vidare beroende av att medlem arbetat 12 månader och erlagt avgift för denna tid. Dessutom gäller beträffande den första arbetslöshetsperioden varje försäkringsår, vilket omfattar tiden den 1 september–den 31 augusti påföljande år, att medlemmen skall ha arbetat och erlagt avgifter minst 5 månader under en period av tolv månader närmast före arbetslöshetens inträde.

Kassorna bestämmer själva dagpenningens storlek upp till ett maximumbelopp av 50 kr. i ett system med olika dagpenningklasser. Härtill kommer barntillägg med 2 kr. om dagen för varje barn. Den 1 september 1970 fördelade sig de försäkrade på de olika dagpenningklasserna på följande sätt.

Klass	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O
Kronor	18	20	22	25	27	30	32	35	37	40	45	50
%	0,3	0,1	0,5	2,1	0,2	0,1	0,4	6,1	2,3	3,5	8,7	75,8

Under ett försäkringsår får ersättning utgå högst för 150 dagar (30 veckor) eller, efter tillsynsmyndighetens medgivande, 200 dagar (40 veckor). Vid arbetslöshet som fortsätter från ett försäkringsår till nästa kan ersättningstiden i gynnsammaste fall bli 300 resp. ca 350 dagar. Avgörande är vid vilken tidpunkt under det första året arbetslösheten har börjat. För försäkrad som har fyllt 60 år utgår dagpenning under en förlängd ersättningstid av 300 dagar. I vissa fall kan dagpenning under förlängd ersättningstid utgå redan vid 55 års ålder.

Ersättning från erkänd arbetslöshetskassa räknas inte till skattepliktig inkomst.

Arbetslöshetsförsäkringen finansieras med medlemsavgifter, statsbidrag och fondavkastning. Statsbidrag lämnas i olika former. Grundstatsbidrag utgår med en procentuell andel av dagpenningen för varje dag då dagpenning utgivits. Denna andel är 50 % för den lägsta dagpenningklassen och sjunker med stigande dagpenning till 35 % vid 40 kr. och däröver. Till kassor, vilkas medlemmar har en arbetslöshet som väsentligt överstiger genomsnittet för alla kassorna, utgår tillägg till grundstatsbidraget med upp till 25 % av detta. Dagpenningbidrag utgår för försäkringsår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för dagpenning minskade med grundstatsbidraget. Procenttalet bestäms i förhållande till antalet ersättningsdagar under året per medlem. I den mån detta antal ökar, dvs. ju större arbetslösheten för kassans medlemmar har varit, stiger procenttalet från 0 vid 2,5 ersättningsdagar till maximum 75 vid 22 eller flera ersättningsdagar. Barntilläggsbidrag utgår med 75 % av kassans sammanlagda utgifter för barntillägg. För-

valtningsbidrag utgår med dels ett belopp per medlem, beräknat i förhållande till antalet kassamedlemmar, dels ett belopp motsvarande ersättning till styrelseledamot som utsetts av tillsynsmyndigheten. Slutligen utgår förlängningsbidrag till utgifter för förlängd kassaersättning med 93 % av kostnaden. Statsbidragen betalas ut till kassorna i efter-skott för försäkringsår. Tillsynsmyndigheten får dock medge utbetalning under löpande försäkringsår.

Bakgrund till samorganisationens framställning

Fr. o. m. den 1 september 1964 höjdes maximibeloppet för dagpenningen till 40 kr. samtidigt som försäkringen omvandlades till femdagarsförsäkring, dvs. ersättning utgår numera för högst fem dagar i veckan. Make- och husföreståndarinnettillägg slopades medan barntillägget, som år 1960 höjts till 2 kr., bibehölls oförändrat.

Tidigare hade arbetslöshetskassorna fritt fått välja ersättningsbelopp inom den i förordningen angivna maximigränsen. I samband med 1964 års ändringar normaliserades dagpenningbeloppen till 13 dagpenningsskylar, A–M, med belopp från 12 till 40 kr.

Samorganisationen föreslog i juli år 1967 i skrivelse till dåvarande chefen för inrikesdepartementet att ytterligare fyra dagpenningsskylar, N–R, skulle införas med ersättningsbelopp på 42, 45, 50 och 55 kr. Vidare föreslogs att de lägsta klasserna A–C med belopp å 12, 14 och 16 kr. skulle slopas. Organisationen hänvisade bl. a. till att ersättningsbeloppen i sjukpenningförsäkringen höjts fr. o. m. 1 januari 1967 och att högsta ersättningen där utgjorde 52 kr. per dag eller 364 kr. per vecka. Omräknat till fem ersättningsdagar per vecka skulle detta motsvara en dagpenning av 72–73 kr. Då det var önskvärt att socialförsäkringarna lämnade likvärdig kompensation för inkomstbortfall skulle en höjning av arbetslöshetsförsäkringens maximidagpenning till nämnda belopp vara den ur principiell synpunkt riktiga lösningen.

Samorganisationen framhöll att förslaget till nya ersättningsklasser hade begränsats till de här angivna med hänsyn till att arbetslöshetsförsäkringen har en annan konstruktion än sjukförsäkringen, där tillförsäkrade sjukpenningsskylar är mera differentierade efter medlemmar-nas inkomster, och till att arbetslöshetsförsäkringen då ej i någon större omfattning inneslöt inkomsttagare, som tillhörde sjukförsäkringens högre ersättningsklasser.

KSA-utredningen förordade i remissyttrande över samorganisationens förslag att antalet nya klasser skulle begränsas till tre med en dagpenning av 45, 50 och 55 kr.

I prop. 1968: 29 och prop. 1968: 30 om särskilt stöd åt äldre arbetslösa behandlades samorganisationens framställning. Den av samorganisationen föreslagna 42-kronorskylan togs inte med och inte heller —

under hänvisning till att man i avvaktan på KSA-utredningens slutliga förslag inte borde göra ändringar inom arbetslöshetsförsäkringen på lång sikt — den föreslagna 55-kronorsklassen. I övrigt godtogs samorganisationens förslag.

Samorganisationens framställning

Samorganisationen hänvisar i den nu ingivna framställningen till sina motiveringar i skrivelsen från år 1967. Organisationen framhåller vidare att KSA-utredningens betänkande har dröjt längre än man 1967 hade anledning att tro. Den senare tidens pris- och lönestegringar har medfört att 50 kr. i dagpenning för många försäkrade är ett otillräckligt skydd. Flertalet försäkrade har redan tillförsäkrats det maximala dagpenningbeloppet och många kassor skulle, om möjlighet fanns, besluta om bättre arbetslöshetsskydd.

Med hänvisning till dessa synpunkter och då en lösning av arbetslöshetsskyddet på grundval av KSA-utredningens väntade förslag inte torde vara möjlig före den 1 september 1972 hemställer samorganisationen, att ytterligare två dagpenningklasser, klass P om 55 kr. och klass R om 60 kr., inrättas snarast möjligt.

Remissyttranden

De tre hörda remissinstanserna, *AMS*, *riksförsäkringsverket* och *KSA-utredningen* tillstyrker samorganisationens förslag. *Riksförsäkringsverket* anser att ersättningsbeloppen vid arbetslöshet och sjukdom i princip bör vara samordnade. Om hänsyn tas till att arbetslöshetsförsäkringen lämnar ersättning för fem dagar per vecka, ligger den föreslagna höjningen inom ramen för sjukpenningskalan inom den allmänna försäkringen. *AMS* framhåller att det stora antal medlemmar, 76 %, som nu har tillförsäkrats maximal dagpenning synes avspegla ett behov av en höjning. Enligt *KSA-utredningen* föreligger behov av att innan utredningens förslag kan genomföras införa de av samorganisationen föreslagna dagpenningklasserna. Detta föregriper inte utredningens förslag.

Departementschefen

En huvuduppgift för vår arbetsmarknadspolitik är att sörja för att alla bereds sysselsättning. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet utgör dock självfallet ett nödvändigt komplement till sysselsättningspolitiken. På frivillig väg har genom arbetslöshetsförsäkringen byggts upp ett skydd mot inkomstbortfall vid ofrivillig arbetslöshet. Detta skydd omfattar nu över 2,1 milj. personer.

Med hänsyn till arbetslöshetsförsäkringens syfte är det viktigt att för-

månerna från försäkringen följer med i löne- och kostnadsutvecklingen i samhället. Jag kan därför i likhet med remissinstanserna instämma i samorganisationens förslag om att inrätta två nya klasser, en på 55 kr. och en på 60 kr.

Grundstatsbidraget utgår f. n. med 35 % på de tre högsta dagpenningarna. Med hänsyn bl. a. till KSA-utredningens pågående arbete anser jag att den nuvarande bidragsprocenten 35 % skall tillämpas även på de nya dagpenningbeloppen. I övrigt bör statsbidragsreglerna vara oförändrade. Statsverkets kostnadsökning för de föreslagna ändringarna beror bl. a. på hur kassorna utnyttjar möjligheterna att höja dagpenningen och är därför svår att beräkna. Den årliga kostnadsökningen torde emellertid kunna uppskattas till ca 25 milj. kr.

Av administrativa skäl bör de föreslagna ändringarna träda i kraft vid nästa försäkringsårsskifte, dvs. den 1 september 1971.

Kostnaderna för de föreslagna förbättringarna kommer i första hand att belasta budgetåret 1972/73, eftersom statsbidraget i princip utgår i efterskott i förhållande till försäkringsåret. I den utsträckning AMS medger förskottsvis utbetalning av bidrag under löpande försäkringsår kan dock även budgetåret 1971/72 komma att belastas. Med hänsyn till att dessa förskott kan beräknas bli av liten betydelse i förhållande till det anslag som begärts och till att anslaget på grund av sin karaktär av ett förslagsanslag får överskridas anser jag att anslaget för budgetåret 1971/72 inte behöver räknas om på grund av de nu föreslagna ändringarna.

Hemställan

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga inom inrikesdepartementet upprättade förslag till

1) *lag om ändring i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor,*

2) *lag om ändring i förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten